

Asia: VN/16240/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry (myöh. EHYT) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain liitteen muuttamisesta.

EHYT pitää tärkeänä, että alkoholihaittoja ehkäistään yhteiskuntatasolla monin keinoin. Maailman terveysjärjestö WHO on todennut, että hinnan, saatavuuden ja markkinoinnin sääntely ovat tutkitusti kustannustehokkaimpia tapoja vähentää alkoholin haittoja ja kustannuksia yhteiskunnassa.

EHYT muistuttaa, että alkoholipolitiikkaa tulee ensi sijassa ohjata sosiaali- ja terveystaloudellisuuspolitiikka eikä elinkeinon etu. Alkoholi on merkittävä tekijä, joka alentaa suomalaisten terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä. Alkoholipolitiikan tavoitteena tulee olla kokonaiskulutuksen alentaminen ja haittojen vähentäminen tutkittuun tietoon perustuen.

EHYT pitää tärkeänä alkoholiverotusta ja sen korotuksia, koska sen hyötynä voidaan pitää alhaisia toteutuksen kustannuksia ja verotuksesta saatavaa taloudellista tuottoa valtiolle. EHYT haluaa muistuttaa, että verotuksesta saatu taloudellinen tuotto ei kuitenkaan riitä kattamaan alkoholihaitoista aiheutuvia yhteiskunnallisia kustannuksia (WHO, 2012; WHO, 2021, Sornpaisarn ym., 2017).

EHYT huomauttaa, että hinnansääntely on tehokas toimenpide silloin, kun siinä huomioidaan yleinen hinta- ja tulotaso sekä inflaatio. Veronkorotuksilla pitää pyrkiä siihen, että alkoholin reaalihintaa pysyy kokonaiskulutusta hillitsevällä tasolla.

EHYT toivoo, että veronkorotuksia tehdään säännöllisesti eikä hintasäätelyn toimenpiteet kohdistu ainoastaan yhteen etyylialkoholijuomaryhmään. Säännöllisillä veronkorotuksilla pystytään hillitsemään alkoholinkokonaiskulutusta ja sitä kautta alkoholista yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja ja kustannuksia.

Lain perusteluissa on nostettu esiin pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaan kirjatut suunnitellut muutokset alkoholipolitiikkaan, joissa puretaan alkoholin saatavuuteen liittyviä rajoituksia. Alkoholilakiin esitettäviä muutoksia ja niiden vaikutuksia on välttämätöntä tarkastella kokonaisuutena kestävän kansantalouden ja -terveyden kannalta eikä yksittäisten elinkeinosektoreiden lyhyen aikavälin taloudellisten etujen näkökulmasta. Alkoholista syntyy miljardiluokan vuosittaiset välittömät ja välilliset haittakustannukset suomalaiselle yhteiskunnalle. Pelkästään alkoholiveroa säätämällä ei voida kattaa näitä kustannuksia, vaan tarvitaan myös muita instrumentteja.

Alkoholilla on kaksi päävaikutusta toimivaan kansantalouteen: alkoholi 1) lisää julkisen sektorin kustannuksia ja 2) vähentää veronmaksajien määrää. Alkoholi lisää palvelutarvetta, heikentää tuottavuutta ja vaikuttaa kielteisesti väestön terveyteen sekä työ- ja toimintakykyyn.

Finnish Consulting Groupin toteuttaman laskelman mukaan alkoholi on useimmilla hyvinvointialueilla suurin yksittäinen vältettävissä olevien ennaikaisesti menetettyjen elinvuosien aiheuttaja (Potential Years of Life Lost, PYLL-indeksi). FCG on esittänyt alkoholin vuoksi menetetyin ihmillisen pääoman suuruudeksi jopa 1,3 miljardia euroa per vuosi.

Alkoholinkäytön lisääntymisen haitat heijastuvat suoraan suomalaiseen työelämään ja sen tuottavuuteen. On arvioitu, että alkoholin käyttö aiheuttaa suomalaisilla työpaikoilla 500 miljoonan euron suuruiset vuosittaiset kustannukset, jotka syntyvät poissaolojen ja alentuneen tuottavuuden, lyhentyneiden työurien sekä työtapaturmien kautta. (Miettinen et Rantapuska, 2018.)

EHYT kannattaa esitystä väkevien alkoholijuomien valmisteveron korottamisesta ennustetun kuluttajahintaindeksin kehityksen mukaisesti. Samalla EHYT esittää, että vastaava toimi toteutetaan kaikille etyylialkoholijuomaryhmille. Toimenpiteellä vahvistetaan julkista taloutta ja vähennetään alkoholista koituvia haittoja.

Hallitus on aiemmin alentanut eniten kulutetun juomaryhmän eli oluen verotusta 4,8 prosentilla (yhteisvaikutukseltaan arviolta 25 miljoonaa euroa). Oluen

osuus suomalaisten kokonaiskulutuksesta on 45,8 % 100-prosenttisena alkoholina mitattuna. EHYT esittää, että aiemmin tehty veronkevennys oluelle perutaan.

EHYT ei kannata ehdotusta verotuksen rakenteen uudistamisesta etyylialkoholijuomaryhmän osalta niin, että juomasekoitusten verotusta kevennetään suhteessa väkeviin juomiin. Juomasekoitusten myynti on kasvanut vuoden 2018 alkoholilain uudistuksen jälkeen yli 700 prosenttia. Kulutus on siirtynyt entistä vahvemmin näihin tuotteisiin, joten haittojen ehkäisyn näkökulmasta ei ole perusteltua keventää verotusta tuotteiden osalta.

EHYT huomauttaa, että laajemmalla alkoholiveronkorotuksella tasapainotetaan valtiontaloutta, parannetaan kansanterveyttä ja kavennetaan terveysteroja.

Lähteet:

Miettinen, A. et Rantapuska, E. 2018. NUMEROT PUHUVAT Kuinka tehokkaasti alkoholin aiheuttamia taloudellisia tappioita työpaikoilla voisi vähentää?

Sornpaisarn, B., Shield, K. D., Österberg, E. & Rehm, J. (toim.) (2017). Resource tool on alcohol taxation and pricing policies. Geneva: World Health Organization

WHO (2012). European action plan to reduce the harmful use of alcohol 2012– 2020. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe

WHO (2021). Making the WHO European region SAFER. Developments in alcohol control policies, 2010-2019. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.

Luoto Heikki
Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry